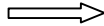

(r)

Maria Aurèlia Capmany
Escriure la vida en femení
Montserrat Palau Vergés
Tarragona, Arola Editors, 2008

Montserrat Palau, que recentment ha rebut la distinció M. Antònia Ferrer de l'Observatori de la Igualtat de la Universitat Rovira i Virgili –en la qual treballa com a professora– per la seva defensa dels drets de les dones, en aquest llibre precisament compta amb un pròleg de la mateixa M. Antònia Ferrer que s'encarrega d'apropar-nos la figura de la protagonista: Maria Aurèlia Capmany, una figura que se'ns fa més humana i més assequible, a partir de les vivències compartides.

D'aquesta manera també ens la presenta l'autora de l'estudi, Montserrat Palau, en la introducció, on s'encarrega de mostrar-nos els contactes que hi va tenir i, per tant, la possibilitat de parlar-nos d'ella com a intel·lectual i lletraferida a partir dels seus llibres, però també a partir del seu dia a dia, de manera que, així, aconsegueix convertir-la, a més, en un personatge de carn i ossos. Aquest fet, després, li permetrà endinsar-se en la seva aportació de (re)descoberta de Capmany des d'una òptica, no només analítica, sinó també de proximitat, des de la privilegiada posició d'haver-la conegut directament, d'haver compartit estones i diàlegs amb ella, d'haver-la viscut i d'haver-la sentit en pròpia pell.

Cal tenir en compte que el llibre prové, a petició de la directora de la col·lecció, Montserrat Duch, d'una recopilació d'articles que Palau havia anat publicant entorn la figura de Capmany al llarg dels anys, uns articles que Montserrat Palau actualitza per a la publicació, però que no priven de repetir algunes nocions en alguns casos. Aquesta, però, també és una manera de recalcar els discursos capmanyans més importants.

Encara en la introducció, Palau explica que aquesta dèria d'estudiar-la prové de la necessitat de saber d'on partia tota aquella voluntat de rebel·lió femenina, fins on arribava i quines conclusions en treia; d'aquí que Palau ens guiï a través dels seus diferents articles per treure'n l'entrellat. Malgrat ser una "dona pública", com a Capmany li agradava donar-se a conèixer, Palau pretén anar més enllà de la imatge que mostrava, pretén saber per què es mostrava d'una manera i no una altra; i què va aconseguir amb això.

Palau analitza què representen les obres capmanyanes i com ho representen, què diuen i com ho diuen, tenint en compte les influències literàries i els recursos que l'autora emprà en cada cas o generalitzant, quan és possi-

ble, i té en compte, també, les contradiccions que planteja. Per fer-ho, situa l'autora en el seu temps, l'analitza en relació als antecedents, sobretot feministes, amb què comptava, en relació a les aportacions de les seves precuresores, i compara la seva veu més crítica, fins i tot amb les estudioses més actuals, com Judith Butler. L'aportació de Capmany en aquesta matèria esdevé important, precisament, com a introductora dels discursos de feministes que l'havien antecedent. En aquest sentit, esdevindrà la Beauvoir catalana (malgrat que a ella no li agradi aquest renom), tot i que no només recull la veu de Simone de Beauvoir, sinó que analitza totes les veus femenines i feministes destacades del moment (Virginia Woolf, María Campo Alange, Betty Friedan...) i les més destacades al llarg de la història. Ens ho mostra en els seus assajos i ens ho reflecteix en les seves obres literàries, sobretot a partir de la dècada dels anys 60, que serà quan adquirirà més consciència de lluita en aquest àmbit; una lluita que va molt més enllà i que arriba a l'àmbit nacional i a l'àmbit social. Palau té cura que totes aquestes pinzellades, aquí esbossades, quedin ben dibuixades i delimitades al seu llibre, per aconseguir un retrat de l'autora ben fidedigne, no només de la seva aportació, sinó també del sentit de la seva aportació, en una visió globalitzada i alhora localitzada.

Amb el llibre de Palau, ens introduïm en la faceta més existencialista de les obres de la primera etapa de Capmany, influïda per Malraux, Camus i Sartre, l'etapa de *Necessitem morir*, *La pluja als vidres*, *L'altra ciutat*, *Betúlia*, *Ara* i *Tana o la felicitat*, una etapa en què les dones predominen com a protagonistes, unes dones que es mostren perdudes en la seva concepció vital. Era una reacció conseqüent amb l'època que els tocava viure, en què s'imposava la "mística de la feminitat franquista", la de la Secció Femenina, amb Pilar Primo de Rivera al capdavant, i una Església i un exèrcit que no donaven opció a segones interpretacions: la dona s'havia de relegar a un segon terme, després de l'home, submissa a l'home; això sí, sense deixar de banda la seva feminitat: al contrari, se n'havia de tenir cura, però sempre en un estadi discriminat, de ciutadana de segona o de tercera posició. La dona esdevé, en termes existencialistes, "l'altre"; això sí, Capmany sempre s'aboca a l'anàlisi de la dona veient-la, com el mateix Sartre, "meitat víctima, meitat còmplice".

D'aquí que s'entesti a acabar amb aquelles "donetes" sumides en la bombolla construïda pel masclisme i envernissada pel franquisme: per això les empeny a assassinar, com Virginia Woolf, l'àngel de la llar, si no volen que l'àngel de la llar les assassini a elles. Ho farà a través de lliçons encobertes en les seves obres narratives i, de retruc, en les teatrals, però també a través de les seves obres assagístiques i memorialistes. *La dona a Catalunya* (1966) serà la seva primera obra amb una consciència feminista clara, malgrat ser una obra d'encàrrec; a partir de l'inici de la investigació duta a terme per realitzar aquest estudi, tot al seu entorn girarà entorn la lluita per a la consecució d'una dona que tingui la llibertat de ser el que vulgui, sense privacions de cap mena o, si més no, sense més privacions que les que pugui tenir qualsevol home. Palau ens diu que amb la recerca que fa Capmany per

a la gestació d'aquest llibre "el feminisme [català] surt de l'armari". I és que hi durà a terme un important treball de recerca que després fructificarà en la seva manera d'entendre, de veure i viure el món i la seva vida, que no deixarà impassibles, volgudament, les dones i els homes del seu temps o de generacions posteriors.

Les capacitats que tothora es destaquen de Capmany són la seva intel·lectualitat i el seu compromís, però també la seva autoritat i la seva impertinència, potser necessàries per fer-se valer com a dona, fins i tot abans d'haver agafat consciència de la necessitat de reivindicar-se com a tal, a causa de comentaris com el del Dr. Font i Rius, que li atorga una intel·ligència masculina.

Amb els articles de Palau anem coneixent amb més profunditat i des de diferents angles aquesta polifacètica Capmany. Palau ens la compara amb Mercè Rodoreda i també amb Montserrat Roig, l'abans i el després de Capmany. Aquestes comparacions ens ajuden a entendre-la més, a situar-la millor dins de la lluita feminista nacional, a adonar-nos dels pros i els contres d'una dona que es va construir com a dona, amb un rerefons que poc l'ajudava a fer-ho, cosa que li va reclamar molta constància i fermesa, a partir d'un feminisme d'igualtat, de la seva assumpció dels rols més "masculins", d'aquí que renunciés a la maternitat, ja que per a ella entrava en conflicte amb l'emancipació de la dona; el de Montserrat Roig, en canvi, evoluciona i esdevé un feminisme de la diferència i no renunciarà a la maternitat. Malgrat tot, Capmany viu la seva feminitat amb entusiasme, amb aquell entusiasme que li fa repetir el "feliçment jo sóc una dona" de Rigolboche, que li fa agafar-se la seva condició amb energia per aconseguir un futur més just per a totes les que havien de venir després, per a nosaltres i les que vindran.

Al llibre de Palau encara trobem una aportació important de cara als estudis que puguin sorgir de Capmany, a la qual cosa Palau anima per tal d'aconseguir una visió més completa de la importància de l'escriptora barcelonina; a part de la bibliografia de cada article, hi ha un buidatge esmerat i investigat de bibliografia sobre l'autora que Palau havia preparat el 2002 i que, després d'ésser completat per Albert Basart Capmany, el nebot-nét de Capmany, Palau actualitza.

El llibre, doncs, serveix per tenir una visió més aproximada de Maria Aurèlia Capmany com a feminista, des d'un punt de vista proper però també global tant de l'autora com de la seva època, i anima i facilita les vies per seguir-la estudiant.